

O punte culturală peste Atlantic

Vera Lucia de Oliveira

★ Cristian SABĂU

Beneficiul colateral al mondializării

Mondializarea a reușit să creeze nu doar o piață unică, favorabilă marilor corporații internaționale. A avut beneficii „căștiguri colaterale” în plan cultural, ușurând circulația mai întâi a creațiilor (texte literare, opere plastice sau muzicale), apoi a creatorilor. Și dacă noțiunea muzicală sau opera plastică oferă un grad mai mare de receptare, nefiind probleme la prezentarea unei bucăți muzicale, a unei picturi sau sculpturi, în receptarea unor creații literare intervine opera de traducere. Traducătorul poate potența sau poate deprecia adevărul și efectele textului. Un beneficiu pentru ușurarea „livrării” unor creații literare aparținând unui anumit spațiu cultural către un public diferit l-au constituit amplificarea schimburilor la nivelul universităților, circulația „profesorilor fără granițe” între diferite țări. Un plus evident la cunoașterea directă a creațiilor altor spații culturale a adus circulația profesorilor care sunt și creatori de literatură. Se cunosc destule cazuri în care scriitorii născuți într-un spațiu cultural au schimbat țara și continentul contribuind prin traducerea propriilor scrieri sau ale conaționalilor din țara de origine în țara de adopție. Ar fi de menționat

creatori care prin opera lor bilingvă unesc două spații culturale: **Margara Russotto** (Peru-Italia), **Sergio Badilla Castillo** (Chile-Suedia-Norvegia), **Martha Canfield** (Uruguay-Italia), **Marta Lopez-Luaces** (Spania-SUA). Subliniez că există și scriitorii români care s-au remarcat pe alte continente: **Alina Diaconu** - Argentina, **Anamaria Beligan** - Australia. Dintre scriitorii care practică „creația” literară bilingvă creând punți culturale între spații depărtate face parte și **Vera Lucia de Oliveira**, poetă și eseistă deopotrivă braziliană și italiană.

Vera Lucia de Oliveira, „paulista” din Lecce

Născută în 1958 în metropola Sao Paolo, oraș cu o efervescentă viață culturală, deosebită și „transplantată” în Italia pe când avea 25 de ani (în 1983), Vera Lucia de Oliveira este profesoară de limbă portugheză și literatură de limbă portugheză la Universitatea din Lecce, traducătoare a unor importanți poeți brazilieni (printre care **Manuel Bandeira** și **Carlos Drummond de Andrade**).

Una dintre cărțile sale - „Poezie, mit și istorie în modernismul brazilian” (Unesp 2001) - este considerată ca lucrare fundamentală în analiza evoluției literelor braziliene în ultimele 6-7 decenii. La fel de importantă ca dimensiunea sa de traducător și critic este statura de

poet bilingv a Verei Lucia de Oliveira, poezia sa fiind cunoscută și apreciată atât de publicul de limbă italiană, cât și de cel de limbă portugheză.

„Din câte lucruri se construiește un poem? Din cuvinte, ritm, culoare și o temă... În doar două versuri (*sovăielnică, am pășit încet/ prin fisurile lucrurilor*) - scria în 2006 criticul Heloísa Jahn - Vera Lucia de Oliveira ne spune multe despre modul în care ea face poezie: cu mișcări lente, căutând materia poemului în fisurile pe care le prezintă suprafața netedă a realității... Pentru ea, realitatea e fracturată și poate fi percepută în multe dimensiuni, uneori contradictorii. Poemele sale încearcă să restituie toate viețile păstrate în memorie; tot ce a fost trăit și pierdut este astfel salvat, conservat. Din acel loc de unde observă totul, poeta percepe de la distanțe egale lumea lucrurilor și faptelor prezente și a celor care niciodată nu vor fi înfăptuite.”

În poemele sale, aș adăuga - întărind spusele criticului brazilian - Vera Lucia de Oliveira trece de acea maya - vâlul aparentelor - pentru a coborî în profunzime în „realitatea reală”. Se ajută de uneltele ca experiența de viață, intuiția poetică/feminină, talentul de modelator al trăirii și exprimării în cuvinte. Jocul poetic al Verei Lucia de Oliveira care folosește cuvinte dure în imagini fluide stabilește relația cu cititorul grație subtilității inteligente cu care autoarea și-a construit poezia... „O sinteză ascuțită, sigură și limpede care face ca poemul să parcurgă teritoriul despre care nu poți vorbi doar ca să te afli în treabă, ci întodeauna cu o finalitate clară și cu sentimentul surprizei cu care un poem bun se instalează în mintea cititorului, alături de fapte de viață, gata de a sări din amintire ori de câte ori experiența îl convoacă”, scria același critic.

În poezia poetei italo-braziliene, cotidianul este deconstruit, fragmentat și fragmentar, recompus ca un puzzle cu mai multe soluții (sau cu o soluție mereu deschisă), atmosfera apăsătoare, gravă a poemelor, realitatea este opresivă, trivializată, banalizată și totuși delicată. Fiecare vers surprinde cititorul prin imagini incisive, prin alăturări ciudate de cuvinte a căror includere într-o sintagmă este dificil de imaginat. Autoarea prolifică și profundă, cu debutul în volum în 1989, a obținut în 2005 premiul pentru poezie al Academiei Braziliene.

„Mereu perplexă și sfâșiată între două realități lingvistice culturale și geografice - Brazilia natală și Italia

adoptivă - potrivit propriei mărturisiri, poeta Vera Lucia de Oliveira a încercat să armonizeze contradicțiile, să unească fragmente de viață și istorie, fragmente care care par să constituie chiar condiția interioară a ființei”. Pentru ilustrare oferim câteva poeme din cele mai recente volume: „Vera l'anno” (2005) și „Il denso delle cose” (2007).

POEME

Vera Lucia de Oliveira

Păsările
păsările din piatră își dilată
ofrandele
păsările de carne se zbat în țărcuri
păsările de tablă uguiesc
pe căile ferate ale nervilor
păsările de lemn molfaie
moliciumea mușchilor
păsările de hârtie zboară
prin lăuntrul sunetelor
păsările de cărbune
își mângălesc aripile pe burtă
păsările de foc trag
după ele păsările de ploaie
păsările de cărpe
liniștesc păsările de plânsent

Furtuna

marea se arunca
împotriva cerului
spuma scrâșnea

și ciocurile unor păsări înnebunite
băteau în suflul
băteau în suflul

Dreptul de a fi diferit

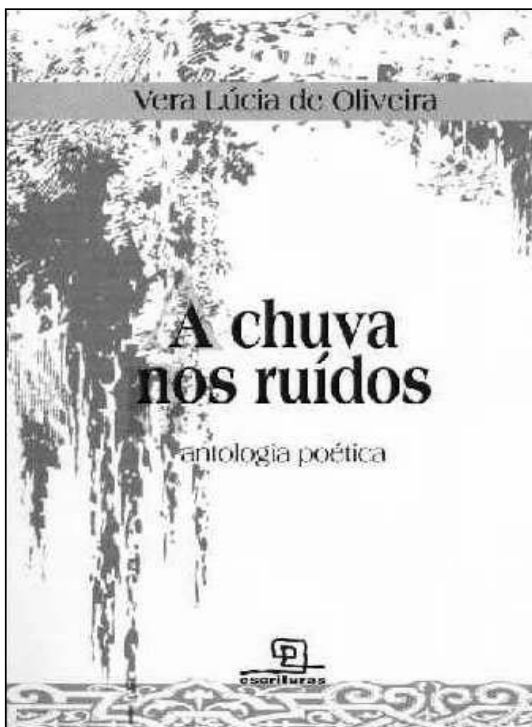
Până la proba contrară
nu acoperiți trupul urmelor
nu exacerbați așteptarea morții
nu contaminați vocația luminii
nu treceți cu ruloul compresor
peste cuvinte rupte din suflul
până la proba contrară
nu decretati că nu există
dreptul de a fi diferit

Migrație

pe cer septembrie naște
ochii mei tropicali emigrează
ziduri
cenușii
așteaptă frunze
roșu aprins
ochii mei
păsări ce simulează aripi
se lipsesc de lucruri
care trec
și strâns
lipiți de lumină
așteaptă creșterea serii

Cântec de exil

oraș
vechi
oboseala pulsează
și sparge timpul

Gheorghe Barbu, rectorul Universității Pitești, este urmărit penal de DNA - Serviciul Teritorial Pitești pentru cel mai mare prejudiciu din istoria Argeșului. Acest prejudiciu este în valoare de 370 de miliarde lei.

Gheorghe Axinte, multimiliardarul argeșean, este cercetat de DIICOT pentru evaziune fiscală, spălare de bani și constituire de grup organizat pentru săvârșirea de infracțiuni.

20 - 26 iunie 2008

prezent
pământul arat de războaie
consumat de ore
produce și răspândește
ierburi sălbatice
într-o fecunditate mutilată
mă plimb prin altă țară
privesc alte chipuri
sînt alte mâini
să putrezești într-o țară străină
e o durere de care nu te saturi
niciodată

Negare

poezia nu ajută
adun în mine
lumea nenumită
tot ceea ce nu pot să numesc
nu se naște
găuresc suprafețe
netede
mută construiesc
mai bine
dar eu sunt
lumea
și negarea mea
e această voință
de a deveni cuvânt

Păpușa

Duioșia întregă o regăsești
în păpușa
Pe care timpul n-a prăpădit-o
A rămas blocată în fisura

Micile biciclete ale serii

cu fața-ntoarsă spre seară
văd copii pedalând cu furia care
fabrică vârtejuri de vânt
apasă pedalele
zboară mai repede ca durerea
mai iute ca timpul
aleargă către duritatea
zidului
și a nopții

Portrete

din portretele de pe perete picură
gesturi zbârcite
spaiume
surde
și uscate

picură o durere
indescifrabilă
picură silabele sale ușoare
verbele sale descărnate
și venele lor ușor
îngroșate

Poezia mea nu spune nimic

poezia mea nu spune nimic
poezia mea e mută
totul a fost deja spus
poezia mea nu-mi va anunța
nici măcar moartea
în țara mea asta se confundă cu
anunțul de ziar
care vestește vânzarea

și ochii
și mâinile mele goale

Stradă comercială

sunt poetul orașului subțire
al orașului care
nu umblă
poetul acestui oraș de câmpie
cu vieți violente
poetul orașului care îngroapă
case și persoane
vin din curva asta de oraș
care n-are decît
fațade
în fiecare dimineață
mă trezesc goală și străntă
ca o stradă comercială

Profanez lucrurile

profanez lucrurile din dragoste
urzesc spărturi
inventez ochi și cuvinte
lucrurile nu supraviețuiesc
în mine

se agată sperate de pereți
și grosolane
în timp
măzgălesc forme
de luciditate

Bucăți

sunt făcută bucăți
îmi ies din gură tăceri
blânde
tocmai desenam
cuvinte
mi-am pierdut îndemnarea
de-a mă scula în zori
sunt făcută din atât de multe
bucăți
încât sunt aproape infinită

Cronică milaneză

în catedrala din Milano
în vinerea sfântă la ora trei
după-amiază

un Crist crucificat își dă (iarăși)
sufletul
în timp ce o turistă austriacă
explică
tehnicile folosite la construcțiile
gotice
ale catedralelor evului mediu
unui grup somnolent de turiști
un porumbel zboară prin navă
și se așază pe vitraliul incendiat
de lumina orizontală a amiezii
iar preotul emfatic îi
anatemizează (iarăși)

pe Iuliu Cezar, Pontiu Pilat, Irod
și pe toți soldații romani și austrieci
amin

Nani nani

Frigul dimineții construiește căi
ferate
În suflet

aș dori să mă trezesc
în China

mi-e greață de orele cenușii
mi-e greață să mă trezesc
în ochii tăi cenușii
gârle

frigul dimineții cu ulceratii
palpitații

vigoarea revărsată în tăcerea
acidă
tristă manieră de cântec de leagăn

Poezia se sfășie în mine

Poezia se sfășie înlăuntrul meu
ca atunci când tatăl curăța via

vedeam căzând
frunzele
și tot vedeam căzând
frunzele

și nimeni nu știa
cum ramurile picurau vise
dureuroase

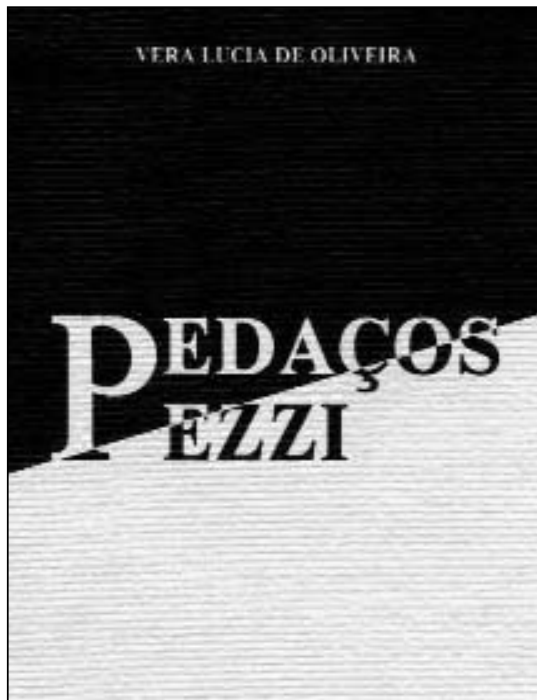
Pietre

mestec acest oraș
între dinți

digerez versuri care
nu sunt cuvinte
sunt pietre

Explicație neneșară

Nu e trist poemul
Nu e trist nici poemul
Tristă e lumea
Lumea e aceea care e tristă

unei secunde între un crăciun și
un doliu
cu rochița sa făcută manual
deja decolorată spălată de ploii
cu părul cărliontat de fetiță
cu inima de cărpă care bătea
ca o inimă adevărată

vreunui teren
un cuvânt (care n-a murit)
anemic ca dimineața asta de mai
inutil pentru ridicarea unui stâlp
pentru plantarea unei păduri
pentru a mângâia un copil mort
poezia mea nici măcar nu spune
unde-mi sunt degetele

